

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

5. De Curato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

petita licentia Papæ, quam petere tenetur, vt habet Syl. ver. vo
num. 3. §. 1. ex Palud.

Decimoquarto, tenetur Episcopus discordes vicinos, si po-
test, in concordiam & pacem redigere, vt habetur. 90. dist. cap.
præcipimus.

Tenetur decimoquinto, Notarios conuocare, & petere te-
stamenta, & examinare an impleta sint: si autē non sunt, im-
plere facere: ita habetur cap. si hæredes, de testam.

Decimosexto, non debet leuibus de causis excommunica-
tionem fulminare, Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. sed graui causa
ac forma iuris seruata, de qua diximus in materia de excom-
municatione.

Decimoséptimo, quando videt se non posse implere mu-
nus, sed peccare non implendo, vel præbere graue scandalum,
tenetur relinquere Episcopatum, petita licentia. c. nisi cum pri-
dem, de renunciatione. Multa alia sunt, quæ Episcopus facere
tenetur, quæ in præsentem relinquimus, in alio loco & tempo-
re diuino fauore dicenda latius. Vtinam ista, quæ diximus, E-
piscopi facerent, sicut tenentur, sperarem ad pristinam inno-
centiam in breui Ecclesiam Dei reformandam.

De Curato.

CAPVT V.

Dvo erga Curatum, id est, habentem beneficium cum
cura animarum, pensanda sunt. Alterum est, in ipsa be-
neficij collatione, alterum post.

In collatione consideranda sunt ea, quæ in Curato sunt
necessaria.

Primo, debet esse legitimus; Qui autem illegitimè natus
beneficium habet curatum abiq; Papæ dispensatione, nec po-
test redditus percipere, nec beneficium retinere. Dico autem,
sine Papæ dispensatione: nam in beneficio non curato potest
Episcopus dispensare.

Secundo, debet agere annum vigesimum quintum, cap. in
cunctis, & cap. licet canon, de election. si nondum hunc atti-
git annum sine dispensatione non potest retinere beneficiū,
nec fructus percipere.

Tertio, debet post collationem beneficii curati, intra annū
sacerdos fieri, aliter perdit titulum ipso facto. Quod quidem

intelligendum est de Curato non collegiato. De collegiato enim locum hoc non habet, vt determinatur in cap. statum, de elect. Potest Episcopus dispensare per septennium, gratia studij, vt habetur cap. cum ex eo, de elect. in 6. dummodo in primo anno fiat subdiaconus.

Quartò, debet habere, cum suscipit beneficium curatum, animum clericandi: qui enim non habet, ultra mortale peccatum, tenetur ad restitutionem fructuum perceptorum pro toto illo tempore, donec animum mutet. Quod intelligendum est de curato etiam non collegiato, vt habetur in cap. commissa, de elect. De alijs beneficijs alij idem censendum putant; tamen, cum non sit ius ad hoc obligans, non videtur esse pena implianda. Peccaret quidem mortaliter qui animo duce diuorem, retineret beneficium aliquod, tamen restitutioni non esset obnoxius. Nauar cap. 25. num. 124. & Soto lib. 10. q. 5. ar. 6. Gabr. 3. d. 15. q. 8. ar. 3. tenet obligari ad restitutionem in omni beneficio, etiam non curato.

Quintò, debet esse idoneus ministerio & officio, quod asserunt. Conc. Trid. sess. 7. cap. 3. vnde cui necessaria scientia deest, nec animum habet discendi, vel non cognoscit se aptum ad discendum, vel qui peccator est publicus, nec de emendatione cogitat, peccat mortaliter, suscipiendo beneficium curatum, & peccat, retinendo, nisi mutetur.

Postquam autem iam constitutus est in beneficio, ex officio suo ad multa tenetur.

Primò, si aliquid ei deest ad officium necessarium, tenetur, in quantum potest, curam adhibere, vt, si ignorans est discere, quæ necessaria superius diximus; si mala vitæ, se corrigat; si cognoscit se omninò inhabilem ad id agendum, tenetur renunciare, c. nisi cum pridem, de renunciatione.

Secundò, si duo habet curata, vnum intra sex menses, post Concil. istud Trid. numerandos relinquere, aliter, vtrumque ipso iure vacat. Quando autem curatum est pingue & sufficienter sustentare, peccatum esset, aliud simplex habere; nisi aliquibus causis excuseretur, propter quas multa simplicia beneficia potest habere, vt dicemus. Cum verò non sufficit decenter sustentationi, potest aliud simplex habere, cum dispensatione tamè Papæ. Duo tamen residentiam exigentia habere non potest iuxta decretum Concilij Tridentini sess. 24. cap. 17. de reformatione. Tenetur etiam Curatus intra duos menses post collationem, & acceptam possessionem, facere professionem in

anibus sui Episcopi, seu eius Vicarij, in qua iure publicè obedientiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vt habetur in Concil. Trid. sess. 24. c. 12.

Tertiò, tenetur residere. Hæc autem residentia est sic intelligenda iuxta Concil. Trident. sess. 23. capit. 1. de reformatione, non potest abesse, alias perdit omnes redditus pro tempore absentia, vt dictum est de Episcopo. Quando autem abesse potest absque peccato, & pœna, debent conuenire quatuor conditiones.

Prima, vt sit rationabilis causa, qualem diximus de Episcopo.

Secunda, vt sit probata ab Episcopo talis causa, & in scriptis.

Tertiò, vt ad summum absentia sit per duos menses.

Quartò, vt hoc tempore ex redditib. beneficij illius prouideatur alicui, qui benè, & absque defectu suppleat locum alterius.

Rursus quartò, tenetur celebrare singulis diebus pro parochianis, non pro alijs, secundum Sotum, lib. 9. q. 3. art. 1. Hoc tamen intelligendum est, cum redditus decimarum pingues sunt. Crediderim tamen, sufficere celebrare Dominicis, & diebus festis, & aliquot etiã ex diebus alijs, licet non omnibus celebret. In hoc tamen multum consuetudo attendenda, & obseruanda est. Cum autem impeditus est, debet suis expensis alium substituere, qui pro eo celebret.

Rursus quintò, tenetur populo prædicare, vt habetur Sess. allegata 24. & docere populum doctrinam Christianam, & credenda necessaria, & peccata communia, & generales virtutes: quamuis non sit necessarium prædicare per se, si aliū constituat, qui prædicet. Hoc autem Dominicis, & festis faciendum est.

Sextò, tenetur ministrare Sacramenta, non solum tempore obligationis, sed etiam cum suscipiuntur ex deuotione.

Septimò, tenetur inquirere in parochia sua peccatores publicos, & vitia publica, & corrigere per se, vel Episcopo manifestare, & scire an singuli parochiani confiteantur, & communent in quadagesima, & audiant sacrum diebus festis.

Octauò, debet infirmos suæ parochiæ visitare, & scire an sacramento indigeant, quia periculosus est morbus, & debet ministrare, ipsosque ad suscipiendum exhortari, & ad faciendum testamenta, & alia Christiana opera. Et in hoc non exe-

qui officium, est grauiſſimum peccatum mortale. Mortem enim continget aliquem, & damnari, qui, ſi ſuſciperet Sacramentum, ſaluus eſſet.

Tenetur nono, ſepelire etiam pauperes ſuæ parochiæ, licet nullam inde eleemoſynam ſperet, & illorū animas Deo commendare. Hæc ſunt præcipua, ad quæ Curatus tenetur.

De quinto præcepto, & peccato ſe occidendi.

CAPVT VI.

Qvintum præceptum eſt, *Non occides*. Erga quod hæc tractanda ſunt.

Primo, quid ſit homicidium.

Secundo, quot ſint differentiæ homicidij.

Tertio, quot modis contingat occidere.

Quarto, quando peccatum ſit, & quomodo.

Quinto, quæ circumſtantiæ ſint in homicidio neceſſariæ conſtituendæ.

Sexto, quomodo præceptum hoc ſit intelligendum.

Circa primum, facile poteſt ex ipſa nominis etymologia homicidium deſcribi. Eſt enim hominis occiſio: quamvis Theologi, non quamcumque occiſionem hominis, vocent homicidium, ſed quæ eſt cum peccato, vnde ſic deſcribi ſoleat: *Homicidium eſt iniuſta hominis occiſio*. In iure autem tale homicidium, quod cum peccato fit, dicitur homicidium voluntarium.

Circa ſecundum nota, tria eſſe in homicidio, ex quorum ſingularis, ipſum diuidi poſſit. Eſt qui occiditur, & ex iſta parte diuiditur in homicidium, quo quis ſe occidit, & quo occidit alium. Eſt etiam qui occidit, & ex iſta parte diuiditur in homicidium, quo aliquis occidit ex intentione occidendi, & in homicidium, quod accidit abſq; intentione, quod dicitur caſuale. Eſt etiam ipſa occiſio, & ex hac parte diuiditur homicidium, in id, quo immediate quis occidit, cum nempe adhibet ipſam actionem, quæ occiſio dicitur, vt qui gladium tranſiigit per corda, immediate occidit; & in id, quo mediate quis occidit, nempe cum adhibet id, quod occidit, vt qui miniſtrat venenum, dicitur occidere, quia adhibet venenum, quod poſt occidit. Eſt igitur homicidium mediatum, & im-

Circa